

Ramprogram förskola

Barn- och ungdomsnämnden

Typ av styrdokument: Program

Beslutande instans: Barn- och ungdomsnämnden

Datum för beslut: 2023-04-18

Diarienummer: 2023.114 BUN

Gäller för: Barn- och ungdomsförvaltningen

Giltighetstid: Tills vidare

Revideras senast: Vid behov av revidering

Dokumentansvarig: Lokalcontroller

Innehåll

1.	Om ramprogrammet	4
1.1.	Syfte	4
1.2.	Användningsområden.....	4
1.3.	Målgrupp	5
1.4.	Framtagning av ramprogram	5
2.	Lagar, riktlinjer och mål	5
3.	Mark och byggnation.....	6
3.1.	Nyckeltal och ytbehov	6
3.2.	Flexibilitet, effektivitet och hållbarhet	7
3.3.	Publika delar.....	8
4.	Tillgänglighet	8
5.	Tekniskt utförande.....	9
5.1.	Material och ytskikt	9
5.2.	Färgsättning	9
5.3.	Ljud och ljus	10
5.4.	Luft	11
5.5.	Giffri förskola	11
5.6.	VVS	12
5.7.	Avfallshantering och källsortering	12
5.8.	El, telefon och IKT (informations- och kommunikationsteknik)	13
6.	Trygghet och säkerhet	14
6.1.	Integritet och utsatthet	14
6.2.	Utrymning	14
6.3.	Inrymning.....	14
6.4.	Lås och larm	15
7.	Entréer och kapprum.....	16
8.	Lärmiljöns utformning.....	17
8.1.	Hemvist	18
8.2.	Allrum	18
8.3.	Ateljé/våt verkstad	18
8.4.	Temarum	18
9.	Hygien och omvårdnad	20
10.	Kök	20
11.	Personalutrymme	22
12.	Städ	23
13.	Utomhusmiljö.....	23

13.1. Trygghet och säkerhet	24
13.2. Skydd mot sol och regn	24

1. Om ramprogrammet

1.1. Syfte

Inom en 10-årsperiod uppskattas Alingsås kommun växa med fler än 1 000 barn och ungdomar enligt kommunens tillväxtprogram 2021-2030. Detta innebär ett fortsatt behov av fler förskole- och skolplatser i kommunen. För att kunna möta detta behov måste fler förskolor och skolor byggas nya eller byggas om inom de kommande åren.

Barn- och ungdomsnämnden har under 2017 beslutat att ett ramprogram ska tas fram. Ramprogrammet ska ge stöd och vägledning till kommande byggprojekt inom förskola/skola i kommunen.

Ramprogrammet ska skapa en samsyn mellan kommunens berörda aktörer kring funktioner vid planering och projektering av förskolor och skolor, så att de uppfyller verksamhetens krav på ändamålsenliga, säkra och trygga miljöer samt de tekniska kraven på en acceptabel nivå. Lokalerna ska samtidigt vara effektiva och hållbara över tid utifrån pedagogik, arbetssätt och förändringar i barn- och elevunderlag.

1.2. Användningsområden

Ramprogrammet ska användas som en riktlinje vid större om-, -till- och nybyggnationer av förskolor i Alingsås kommun. Det ska vara ett hjälpmedel för att garantera en jämförbar standard i kommunens förskolor. Ramprogrammet kan även spara tid vid genomförandet av projekt och förenkla samspelet mellan beställare/utförare och därigenom minska kostnaderna. Ett övergripande politiskt mål är att arbeta för en god ekonomisk hushållning med kommunens resurser. Ett av Barn- och ungdomsförvaltningens åtagande är att verka för minskade lokalkostnader. Hyrorna finansieras av barnpengen och kan påverka pengarna som istället skulle kunna gå till mer personal eller till att på annat sätt öka kvalitén i förskolan.

Enligt skollagen (2010:800) har alla barn rätt till en likvärdig utbildning, oavsett skolform och var i landet den anordnas. (1 kap. 8 och 9 §§ Skollagen) Det betyder inte lika mycket resurser överallt, utan att förskolan och skolan har ett kompensatoriskt uppdrag där hänsyn ska tas till barns och elevers olika förutsättningar och behov. Likvärdighet är snarare en fråga om att skapa förutsättningar för lika livschanser. (SOU 2020:28)

Förvaltningens arbete är att gå ifrån den traditionella strukturen med tre personal per avdelning till tre mindre barngrupper med två personal per barngrupp. Arbetet utgår ifrån barnens behov, verksamhetens bästa och lokala förutsättningar. Skolverkets riktmärke, för barngruppernas storlek på 6-12 barn för åldrarna 1-3 år och 9-15 barn för åldrarna 4-5 år, är vägledande liksom hänsyn till barnens ålder, utveckling, behov och lokaler. För att forma dessa mindre barngrupper och samtidigt möta behovet av barnomsorg för kommunens invånare behöver förskolans arbetssätt utvecklas och barnen behöver delas in i fler olika grupper på respektive förskola. Gruppindelning, bemanning och personalplanering utgår ifrån barnens olika behov, antalet barn i respektive förskola samt barnens

planerade och faktiska tid i förskolan. Ramprogrammet ger verksamheten förutsättningar för att kunna arbeta med mindre barngrupper.

Resultatet från de förskolor som kommit långt i utvecklingsarbetet visar tydligt att dessa mindre barngrupper leder till att undervisningens kvalitet blir högre. Barnen får större möjlighet till delaktighet och inflytande i de mindre grupperna och pedagogerna kan i större utsträckning utgå från barnens nyfikenhet och intresse. Pedagogerna kan också anpassa verksamheten utifrån enskilda barns behov av anpassning och särskilt stöd.

1.3. Målgrupp

Ramprogrammet riktar sig till personal inom barn- och ungdomsförvaltningen som kommer i kontakt med ny- och ombyggnadsprojekt. Det är också avsett för andra aktörer inom kommunen och kommunala bolag såsom projektledare och arkitekter samt andra konsulter och entreprenörer som har i uppdrag att planera eller genomföra projekt för barn i Alingsås kommun.

1.4. Framtagning av ramprogram

Ramprogrammet har tagits fram av Barn- och ungdomsförvaltningen i samverkan med det kommunala fastighetsbolaget, Alingsåshem. Utgångspunkten för programmet är förvärvad kunskap från tidigare genomförda projekt i Alingsås kommun, erfarenheter från studiebesök samt genom att ta del av andra kommuners program. Inhämtning av synpunkter och förankring av ramprogrammet har främst skett genom olika referensgrupper samt genom diskussionsforum med företrädare från olika specialenheter. De personer som medverkat har varit företrädare eller ansvariga för bland annat kost, lokalvård, elevhälsa och andra delar av förvaltningen. Representation har även funnits från fackförbund.

2. Lagar, riktlinjer och mål

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande i en verksamhet som är rolig, trygg och lärorik. Det ska vara en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen skall förskolan skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolan ska möta barnen med nyfikenhet, tillit och respekt, med en tro på relationens betydelse för lärandet. Omsorg och trygghet behövs för att skapa de bästa förutsättningarna för utveckling. Alla barn ska känna att de kan, då uppstår också lusten att lära.

Verksamhet och utformningen av kommunens förskolor styrs bland annat av:

- Läroplan för förskolan
- Förskolans allmänna råd
- Barnkonventionen
- Agenda 2030
- Specialpedagogiska skolmyndigheter (SPSM)
- Västra Götalandsregionens riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet

- Arbetsmiljölagen
- Kommunallagen
- Plan- och bygglag
- Boverkets byggregler (BBR)
- Livsmedelslagen
- Miljöbalken
- Brandlagstiftning
- Föreskrifter från Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Boverket
- Politiska beslut
- Tekniska krav och anvisningar, exempelvis renhållningsordningen
- Översiktsplan

Dessa myndighetskrav och Alingsås kommungemensamma styrande dokument redovisas inte i ramprogrammet. Dessa ska alltid inhämtas från ursprungskällan.

3. Mark och byggnation

Ramprogrammet för förskola kan bidra till kunskap i arbetet med översiktsplanering och detaljplaner så att ytor kan skapas för kommunala ändamål i tidigt skede. Tillsammans med en bra dialog kan detta underlätta arbetet med att få fram mark med detaljplaner för förskolor så att det finns beredskap att möta kommande lokalbehov.

I samband med att Alingsås kommuns tillväxtavdelning arbetar med ny detaljplan för nya bostadsområden initieras en kontakt med barn- och ungdomsförvaltningen för att starta planering med att avsätta tillräckligt stor yta för allmänt ändamål med generell byggrätt. På det sättet kan kommunen agera flexibelt och långsiktigt för att kunna svara mot det kommunala servicebehovet. Markarealen ska finnas för byggnader, utemiljö, parkering och angöring.

Trafikmiljön runt förskolan ska särskilt studeras för att minimera eventuella risker och konflikter. Logistiken kring hämtning och lämning är viktigt att beakta. Väl fungerande gång- och cykelvägar till och från skolan ger valmöjlighet för vårdnadshavare att avstå bilen. Det är därför viktigt att placera framtida skolor utmed det planerade huvudcykelnätet.

3.1. Nyckeltal och ytbehov

Utifrån barnperspektivet är det särskilt viktigt att säkerställa att yta för utemiljö tillgodoses. Enligt Plan och Bygglagen, PBL, ska det finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. PBL talar inte om vilken storlek på ytorna utan det ska kommunen bedöma och hur behoven ska tillgodoses. I Alingsås kommun är 35 - 40 kvadratmeter/barn en utgångspunkt för utemiljön. Syftet med spannet är att kommunens olika kommundelar och stadsdelar har olika förutsättningar, eftersom en förtätning i befintlig stadsmiljö inte kan ge lika stor utemiljö som vid etablering i nya bostadsområden.

Målsättningen är att bygga större förskole enheter med plats för 120 - 160 barn om tillräcklig yta finns. Detta bedöms vara mest kostnadseffektivt för kommunen både när det gäller byggkostnaderna och

för att ge verksamheten bästa förutsättningar till en rationell drift och högt utnyttjande av gemensamma resurser som exempelvis personalutrymmen, tillagningskök och utemiljö.

Av tradition har förskolorna i Alingsås utformats som enplansbyggnader. I takt med att staden förtätas och behovet centralt belägna förskolor ökar, samt miljöaspekter såsom lågenergibyggande får genomslag i byggprocessen, kommer tvåplansbyggnader i större utsträckning att förordas.

Fastighetens förutsättningar och läge kan påverka, varför nyckeltalen ska ses som riktlinjer.

Faktaruta

Mark och byggnation

- Förskolan ska rymma minst 120 barn.
- Förskolan ska kunna byggas i två plan.
- Varje grupp ska ha tillgång till vila ute i anslutning till avdelningen på alla våningsplan.

Nyckeltal förskola

- Yta per barn inomhus: 10–12 kvm (inkl. kök och personalutrymmen)
- Yta per barn utomhus: 35-40 kvm

Exempel: Förskola för 120 barn och tillagningskök

Tomt

Ca 6 000 – 7 000 kvm

*Beroende på tomtens förutsättningar
och byggnadens planlösning*

Utemiljö (friyta)

Ca 4 200 – 4 800 kvm

120 barn x 35-40 kvadratmeter

Byggnad

Ca 600 – 720 kvm BYA

Byggnad i två plan

3.2. Flexibilitet, effektivitet och hållbarhet

Ramprogrammet ska genomföras av såväl ekonomisk, ekologisk och pedagogisk hållbarhet, vilket innebär att vara sparsam med både mänskliga och materiella resurser. Inför varje nytt lokalprojekt behöver klimatanpassningsåtgärder tas fram. Alingsås kommun strävar efter en klimatomställning

som skapar ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling i samklang med policyn för hållbar utveckling utifrån FN:s Agenda 2030. Ramprogrammet skapar förutsättningar för en bra utbildning med en effektiv lokalanvändning så att förskolans resurser i högre grad kan användas till undervisning och därmed minska "onödiga" lokalkostnader.

För att effektivt kunna nyttja förskolans lokaler krävs ett flexibelt förhållningssätt. Effektivitet beskriver graden av användbarhet och förutsättningar för att lokalerna ska användas optimalt under hela dagen. Med flexibilitet menas här möjligheter att inom ramen för förskolans inre och yttre miljö påverka lärmiljöerna utifrån pedagogik, arbetssätt och gruppstorlek. Den ska även möjliggöra för förändrade åldersstrukturer, dvs en förskola kan behöva ställas om till skola om förutsättningarna kräver det.

Möjlighet att ställa om lokalen på såväl kort som lång sikt skapar förutsättningar för ett ekonomiskt fördelaktigt användande. Omställning innefattar både annan verksamhet inom samma förvaltning och annan kommunal verksamhet.

3.3. Publika delar

Västra Götalandsregionens riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet gäller för publika delar i en förskola. Publika delar definieras i ramprogrammet för förskolan enligt följande

- Angöringsplatsen samt parkeringsplatser för personer med svårt att röra sig
- Gångvägar mellan angöringsplatser, parkeringar och entréer
- Dörrar och öppningar till byggnader
- Tillgängliga och användbara toaletter och övriga toaletter

4. Tillgänglighet

En byggnad ska vara lämplig för sitt ändamål, ha en god form-, färg- och materialverkan, och vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Plan- och bygglagen 8 kap, 1 §

Alla barn och elever ska kunna lära och utvecklas i en tillgänglig och trygg miljö. Hur den fysiska lärmiljön är organiserad och utformad påverkar barnens möjlighet till utveckling, samspel och lärande. För att underlätta lärandet ska lokalerna ha ändamålsenligt utformad ljudmiljö, luftmiljö, visuell miljö, innemiljö och utemiljö. Utgångspunkten ska vara att tillgänglighet är bra för alla. Vid ny- och ombyggnation är det lättare att få med tillgänglighetsaspekten från början i byggprocessen, medan man i befintliga miljöer får arbeta utifrån de fysiska parametrarna som redan finns.

Tillgängligheten på förskolan gäller barn, personal och besökande. En vårdnadshavare med nedsatt rörelseförmåga ska kunna lämna och hämta sitt barn, delta på föräldramöten eller besöka rektor i förskolans lokaler.

Krav på tillgänglighet och användbarhet enligt Boverkets byggregler 3:122 gäller även för förskola. Tillgänglighet ska tillgodoses i enlighet med Boverkets byggregler och Västra Götalandsregionens riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet för publika delar

5. Tekniskt utförande

Utvecklingen i samhället innebär ständigt ny teknik för både byggkonstruktioner, energiförsörjning, uppvärmning med mera. I all byggnation ska fastigheten utformas till den teknik som behövs för både fastighet och verksamhet och att det görs på ett sätt som är hållbart över lång tid. I varje projekt ska olika aspekter vägas in såsom kvalitet, ekonomi, ekologi och arbetsmiljö. Material och installationer ska utformas så det i möjligaste mån förhindrar skadegörelse.

5.1. Material och ytskikt

Materialen i byggnaden ska tåla slitage och solljus, dämpa ljud, vara miljövänliga och giftfria samt vara lätta att städa och underhålla.

Faktaruta

Material och ytskikt

- Material och ytskikt ska kunna rengöras, tvättas eller torkas av.
- Golvmaterial ska väljas utifrån rummets funktion. I rum där många elever vistas samtidigt förordas golvmatta med akustisk ljuddämpning. I våta utrymmen ska våtsäker golvmatta användas. Klinker med halkklass C ska finnas i entréer, linoleum i övriga utrymmen.
- Materialval på väggar ska vara lättskötta och tåliga.
- Undvik rostfria hissdörrar då dessa tenderar att bli kladdiga fort och är tidskrävande att få rena.
- Utsatta hörn bekläds med hörnskydd.
- Innerdörrar ska inte vara helglasade och det glas som används ska vara minst 90 cm över golvet.
- Trappor ska vara täta av trä med infälld linoleum och trappnos av metallist ska undvikas. Ska finnas vil/vändplan och handledare på båda sidorna och i två nivåer. Sandpappersprickar kan vara ett bra alternativ som halkskydd i trapporna.

5.2. Färgsättning

Enligt Boverket kan färgsättning bidra till att skapa platser och rum för koncentration och inläring, liksom för återhämtning och fysisk aktivitet. Färg kan också användas för att öka orienteringsbarheten såväl utomhus som inomhus, två kontrasterande färger är fullt tillräckligt. Barnens arbete i form av teckningar och konstverk bidrar till den totala andelen färg i miljön, vilket är viktigt att ha i åtanke när färgsättningen planeras.

Glansig eller matt färg är ett ställningstagande. En mer glansig färg är lättare att städa och hålla borta eventuella fläckar men svårare att måla över. Medan en mer matt färg är svårare att städa och ta bort eventuella fläckar men lättare att måla över.

Faktaruta

Färgsättning

- Färgsättning ska vara i en ljus, lugn kulör samt ske i samråd med arkitekt och uppfylla krav på kontrastverkan och synbarhet.
- Färgsättning ska väljas så att den håller över tid.

5.3. Ljud och ljus

En god ljusmiljö är viktig, belysningen bidrar till hela rummets upplevelse. Tillgång till dagsljus påverkar både barnen och personalens arbetsmiljö. Tillsammans med dagsljus skapar allmänbelysning och punktbelysning en bra ljusmiljö. Viktigt är också att belysningen tillåter flexibilitet i användningen av rummen. För att kunna använda rummen under dagar med sol behöver förskolan utrustas med mörkläggningsgardiner eller annan lösning som kan stänga ute solen.

En bra ljudmiljö minskar oro och stress hos både elever och personal. En bra ljudmiljö kännetecknas av att viktiga ljud, det vill säga de ljud som en person behöver i en viss situation, går att uppfatta utan ansträngning. Det är därför viktigt att skapa en lugn ljudmiljö genom möjlighet att avskärma, genom bra val av interiör samt "tyst" teknisk utrustning. Vid inköp av inventarier ska material väljas så att ljudnivåerna hålls så låga som möjligt. Det kan handla om t.ex. ljuddämpande yta på bord, tassar på stolar och bord. Val av material på inventarierna samt hur de är konstruerade är också av betydelse. Ljudabsorbenter på väggar gör stor skillnad och även ljudisolerade dörrar. För att ljudmiljön ska bli bra är placering av ljudabsorbenter i förhållande till hur barnen vistas i rummet och placering av inventarier viktig.

Faktaruta

Ljud

- Allmänna utrymmen och arbetsplatser ska uppfylla god akustik, ljudklass C.
- Högre ljudklass vid elevhälsa, expedition och mötesrum.
- Bakgrundsbuller från ventilation och trafik ska minimeras.
- Ljudisolerade dörrar mellan klassrum och torg/korridor.

Ljus

- Belysningen tillåter flexibilitet i användning av rummen
- Rum där barnen vistas stadigvarande ska ha tillräckligt med dagsljus. Fönsterytan ska vara minst 10 % av golvytan. Fönsterbröstning bör anpassas så att barnen ges möjlighet att titta ut, i utvalda delar.
- I alla verksamhetsrum monteras belysning som är dimbar.

5.4. Luft

Luftmiljön påverkas av faktorer som till exempel det termiska klimatet, luftkvaliteten och ventilationen. Kvaliteten på luftmiljön påverkar i sin tur möjligheten till inlärning. Ett gott klimat och en god luftkvalitet i lokalerna bidrar till att undervisningen kan bedrivas utan att verksamheten störs och att varken barnen eller personalens hälsa inte påverkas negativt på kortare eller längre sikt av de som vistas i lokalen.

Faktaruta

Luft

- Ventilation i rum för fler än 6–8 personer, dvs hemvister, temarum, matsal, konferensrum, utrustas med variabelflödessystem (VAV).
- För övriga rum installeras konstantflöde (CAV)
- Temperaturen ska vara jämn och anpassad till verksamheten.
- Temperaturen ska hålla +20–22 grader i hemvisterna och temarummen

5.5. Giffri förskola

Barn är i riskzon då det gäller kemikalier då deras kroppar är små och många organ inte är färdigutvecklade. De exponeras också mer för kemikalier då de befinner sig närmare golvet där halterna av kemikalier ofta är högre (*damm, mattor, leksaker*).

Faktaruta

Giffri förskola

- Material som används är giftfritt och följer gällande krav.
- Alla inbyggda varor och material ska eftersträva klass B enligt miljödatas typ Sunda hus.
- Möbler, textilier och övrig interiör ska eftersträva Naturskyddsföreningens rekommendationer för giffri förskola.

5.6. VVS

Faktaruta

VVS

- Fjärrvärme ska användas i första hand
- För att få en god komfort ska vattenburen golvvärme förordas inne på avdelningen.
- I köket ska däremot vanliga element användas.
- Golvbrunn ska monteras i ateljé, groventré och hygienrum.
- Värmen på vattnet som barnen använder ska hålla en temperatur på 38 grader, varmvatten innan tappstället ska hålla 60 grader.
- I vissa utrymmen ska det finnas vatten och diskbänkar i barnhöjd. Om diskbänken är i vuxenhöjd ska det finnas utdragbara sockelpallar.
- I närheten av entrédörr/ar ska det finnas en vattenutkastare som ger möjlighet att spola av smuts.
- Tvättbänk med diskho i anslutning till groventréerna.
- Golvvärme i groventréerna.

5.7. Avfallshantering och källsortering

Miljöhus uppförs som en fristående byggnad och placeras i närheten av storkök. Huset ska utformas så att källsortering av avfall/matavfall är möjlig. Ytskikt ska vara tåliga och både väggar och golv ska kunna spolats av. Närhet till vattenutkastare så att slang kan användas vid rengöring förordas. I planeringen av dessa utrymmen ska man sträva efter att barnen aktivt ska kunna delta i källsorteringen. Vid varje projekt ska alternativet med underjordsbehållare för avfallshantering ses över.

Faktaruta

Avfall och källsortering

- Avfallshantering ska vara arbetsvänlig för personal.
- Avfallsföreskrifter för Alingsås kommun ska följas.
- Bilväg och angöring för avfallshantering måste fungera i enlighet med kommunens avfallsföreskrifter 2014-06-27.
- Avståndet från förskolan till utvändigt miljörum ska minimeras.
- Det ska finnas ytor för alla fraktioner som krävs för källsortering, både där avfallet uppstår i hemvisterna, i tillagningsköket och vid den plats där avfallet slutligen lämnas. Miljörummet ska ligga så man inte behöver passera huvudentrén med soporna.
- Miljörummet ska vara väl ventilerat och golvet ska vara enkelt att hålla rent.

5.8. EI, telefon och IKT (informations- och kommunikationsteknik)

"Utbildningen ska ge barnen förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens genom att ge dem möjlighet att utveckla en förståelse för den digitalisering dem möter i vardagen" (Lpfö18, kommunikation och skapande).

Rektorn har ett särskilt ansvar att en god och tillgänglig miljö utformas, med tillgång till såväl digitala som andra läroverktyg." (Lpfö18, rektorns ansvar)

Faktaruta

El och telefon

- I förråd och hygienutrymme ska närvargivare finnas.
- Ovanför fönster ska det finnas lampputtag.
- God tillgång till eluttag i verksamhetslokalerna och personalutrymmen.
- Låsbara skåp med ladd möjlighet och som är godkända för förvaring av IT-utrustning behöver finnas på flera ställen på förskolan.
- Utrustas med anslutning för en fast telefon och i övrigt bärbara telefoner.
- Telefonmottagning ska utredas så att förskolan har täckning både inom- och utomhus. I de fall där detta behövs förstärks det med 3G/4G- förstärkare.
- Entrédörrar ska ha elektriska dörröppnare.
- Innerdörrar i brandcellsgränser ska ha magnetuppställare kopplat till brandlarmet.
- Timer ska finnas vid tvättmaskin och torktumlare.
- Jordfelsbrytare och petsäkra uttag ska finnas.
- El till torkskåp i groventréerna.
- El på utsidan till fasadbelysning, fasadskylt, eventuella förråd och de stolpar som ska placeras på gården.

IKT (Informations-och kommunikationsteknik)

- Förbered för installation av trådlöst nätverk. Nätverket ska även kunna nå 4 - 5 meter ut på förskole gården. *Det trådlösa nätverket ska dimensioneras så att en utökning av kapaciteten är möjlig om fler trådlöst anslutna enheter ökar.*
- I större gemensamma ytor, exempelvis torg/samlingsrum ska förberedelser i form av nödvändiga uttag samt kanalisation göras för att möjliggöra installation av projektor och högtalare.

6. Trygghet och säkerhet

Barnen i förskola har rätt till en trygg och säker miljö.

6.1. Integritet och utsatthet

Det är viktigt att alla elevers integritet skyddas och i alla Alingsås förskolor ska miljön vara trygg och fri från våld och kränkningar. Inomhusmiljön ska vara överblickbar, tydlig och väl belyst. Det ska finnas ytor för avskildhet men de ska vara synliga för vuxna och placeras med närhet till andra funktioner.

Förskolegård och gång- och cykelstråk ska vara trygga, överblickbara och väl belysta.

Få entréer innebär att det är svårare för utomstående att ta sig in på förskolan. Få och låsbara dörrar möjliggör utestängning av obehöriga.

6.2. Utrymning

Utrymning innebär att barnen och personal lämnar byggnaden för att söka skydd vid brand. Det är viktigt med en logisk placering av utrymningsvägarna, att de är framkomliga och att gångavståndet i och till utrymningsvägarna beaktas. Hänsyn ska tas till att verksamheten består av barn som är beroende av vuxnas hjälp vid utrymning. Att använda samma vägar för utrymning som eleverna använder i daglig verksamhet underlättar. Utrymningsplaner ska finnas och vara uppsatta väl synligt i korridorerna. Syftet med en utrymningsplan ska vara att den i så stor utsträckning som möjligt är självinstruerande. För barn och personal med nedsatt rörelseförmåga kan det vara svårt att utrymma via byggnadens utrymningsvägar, särskilt om dessa utgörs av trappor. Genom att i direkt anslutning till respektive trappa skapa en egen brandcell i form av en foajé eller liknande kan de som har svårt att gå i trappor vänta tills hjälp med flytt till annan våning kommer. Återsamlingsplatser ska vara tydligt markerade.

6.3. Inrymning

Inrymning innebär att barn och personal stänger in sig i ett rum vid hot. Genom att låsa dörren och/eller barrikadera den blir det svårare för en gärningsperson att komma in. Det är också en fördel om det går att gömma sig, att vara tyst och om möjligt täcka för eventuella fönster. Inrymning är ingen garanti för säkerhet, men bidrar ofta till att förhindra att människor kommer till skada. En avgörande faktor för hur inrymning fungerar är lokalernas utformning. Dörrar som används för utrymning ska även fungera för inrymning. Det betyder att det alltid ska vara möjligt att återvända genom dörren vid en utrymningsituation och dörrarna ska vara försedda med öppningsanordningar från båda sidor.

Få entréer innebär att det är svårare för utomstående att ta sig in på skolan.

6.4. Lås och larm

Det är viktigt att all personal på skolan har god kunskap om lokalerna, till exempel nödutgångar, flyktvägar och eventuella larm. Består skolan av olika byggnader, flera våningsplan med flera entréer så ska dessa vara tydligt märkta, exempelvis med olika bokstäver eller symboler. Då blir det enklare att informera elever och personal om var den akuta händelsen äger rum. Det blir också enklare att ge polis och räddningstjänst den information som de behöver.

Ett elektroniskt passersystem ger en möjlighet att enkelt låsa alla entrédörrar samtidigt.

Zoner för inbrottslarm ska indelas utifrån kvällsaktiviteter på skolan, skolans uthyrningsbarhet och gemensamma funktioner.

Faktaruta

Trygghet och säkerhet

- Alla dörrar ska ha klämskydd.
- Spis ska utrustas med nyckelbrytare.
- Se över antalet rum som är låsbara inomhus, utifrån säkerheten.
- Minst ett fönster i varje rum ska vara öppningsbart. Fönster ska vara utrustade med barnsäker spärranordning.
- De rum på förskolan där barn vistas ska utformas så att det alltid finns möjlighet till viss insyn, antingen genom en öppen dörr eller och fönster med klart glas. Fönster ska vara placerade så det är möjligt att gömma sig så långt det är möjligt, vid tex en inrymning. Men de ska också vara placerade så uppsikten är god för personalen.
- Förskolan förses med integrerat passersystem och inbrottslarm.
- En så kallad lock-down funktion ska installeras.
- Brandlarm som är anslutet till Räddningstjänsten enligt Fabs riktlinjer för ny- och ombyggnad. Med tillhörande takfotslarm och visuellt larm.
- Utrymningsdörrar ska även fungera för inrymning, så de ska ha en öppningsanordning från båda sidor.
- Utrymningsplaner ska finnas och väl synliga i lokalerna.
- Återsamlingsplatsen ska vara väl markerad.
- Innerdörrar i brandcellsgränser förses med magnetuppställning kopplat till brandlarmet.
- På fasad monteras väggarmaturer som lyser under den mörka tiden på dygnet. Stolpbelysning med armaturer som sprider bra ljus och har en IP-klassning som tål alla väder.
- Grindöppningar ska öppnas och stängas av ett tvåhandsgrepp. Tänk på att en ingång till gården ska vara anpassad för arbetsfordon, tex gräsklippare.
- Staketet runt förskolan ska vara minst 120 cm högt.
- Eventuellt trappor i huset ska förses med grindar med möjlighet att stänga till både uppe och nere.

7. Entréer och kapprum

*"Förskolan ska vara en levande social gemenskap som ger trygghet samt vilja och lust att lära."
(Lpfö18, förskolans helhetssyn)*

Faktaruta

Entréer

- Förskolan ska ha en tydlig och välkomnande huvudentré. Huvudentrén ska fungera som en gemensam entré för hela förskolan eller vid behov kompletteras med sidoentréer.
- Barn och vårdnadshavare ska kunna ta sig till entrén på ett trafikmässigt säkert sätt.
- Entrén behöver vara på förskolans inhägnade gård. Då förskolan byggs i två plan ska entréytan vara på första våningen även för dem som har sin hemvist på andra våningen.
- Stort skärmtak över entrén.
- Skrapgaller i nivå med omkringliggande mark ska finnas utanför entrédörr.
- Innanför entrédörr ska finnas infälld entrématta för att minska mängden sand och grus som dras in i lokalerna.
- All klinker som läggs i entréhallen ska vara av halkklass C. *Om förskolan inte har en separat varumottagning så behöver vi ta med i beräkningen att golvet eventuellt behöver förstärkas och ha ett tåligt underlag för att klara av stora och tunga leveranser.*
- Dokumentationsvägg ska kläs i lämpligt ytskikt i sin fulla höjd. Om materialet på dokumentationsväggen riskerar att samla damm är det lämpligt att det lämnas 20 – 30 cm mot golvet.
- En RWC med vägghängt skötbord ska finnas lätt tillgänglig i anslutning till entrén.
- En tvättbänk med trådbackar ska finnas i entrén.

Kapprummet

- Stövelvägg i barnens höjd alternativt plats för stövelvagn.
- I eller i anslutning till kapprummet ska det finnas torkmöjligheter för kläder i form av torkskåp eller torkrum. Inredningen i torkrummet ska sättas i barnens höjd.
- Varje kapprum behöver delas in i tre mindre sektioner med hjälp av inredning.
- Klädförvaring för barn ska vara 30 cm/barn. Utförandet ska vara hylla med hängande klädfack under och skohylla med galler.
- Varje kapprum ska det finnas utrymme för förvaring av kläder för åtta vuxna.
- Kapprummet bör vara tillräckligt stort för av- och påklädning samt sittmöjligheter för barn och vuxna.

8. Lärmiljöns utformning

"Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation. Miljön i förskolan ska erbjuda alla barn varierande aktiviteter i olika sammanhang. Många valmöjligheter ger ökade förutsättningar för barnen att bredda sina lekmönster och val av aktiviteter." (Lpfö18 Förskolans helhetssyn)

Med lärmiljöns utformning avses förskolegruppens egna eller gemensamma ytor där barnen vistas under dagen. Hur de rummen placeras i förhållande till varandra har betydelse för hur de används och hur samverkan mellan de olika barngrupperna kan genomföras.

Lärmiljön ska göras så flexibel som möjligt så den kan anpassas till ändrade förutsättningar i tid och rum. Den ska också stödja olika sorters pedagogik och arbetssätt. Variation i den fysiska miljön gör att man kan välja att sitta i allt från stor samling till ett mindre krypin för reflektion och avkoppling. Det behöver finnas möjlighet till digitalt utforskande med installerad IT-utrustning framförallt i anslutning till samlingsrum och ateljé.

För att möjliggöra arbete i mindre barngrupper, upp till 12 - 15 barn per grupp beroende på ålder, och en god personalsamverkan bör hemvister för tre barngrupper lokaliseras gemensamt. Dessa treenheter avser då plats för 36 - 45 barn och cirka 6 - 8 pedagoger. Personalen i varje tre-enhet får då goda samverkansmöjligheter för en optimal schemaplanering samtidigt som barnen kan organiseras i tre mindre grupper med varsin hemvist. Varje förskola bör ha 3 - 4 tre-enheter.

Väggar mellan hemvister, allrum, ateljé och temarum behöver vara delvis glasade ovanför barnens ögonhöjd för att de pedagogerna god överblick över verksamheten samtidigt som de bibehåller möblerbarhet och lugn i barnens nivå. Några rena väggytor med möjlighet att synliggöra dokumentations- och reflektionsarbete behövs i såväl hemvister som gemensamma utrymmen. Vissa dörrar behöver förses med glas, med möjlighet att skärma av, även i nederdelen för att barnen ska få möjlighet till inblick till de andra rummen. De glasade väggarna kan kombineras med hyll-och monterförvaring för att skylta med verksamhetens alster.

Faktaruta

Lärmiljöns utformning

- Varje hemvist behöver det finnas en dörr som leder direkt till skötrummet.
- I varje tre-enhet behöver det finnas ett förråd.
- I varje rum behöver det finnas skåp, varav minst ett per tre-enhet till förvaring av sovsaker.
- Till varje tre-enhet behövs det minst 15 sovplatser.
- Viloplats i barnvagn utomhus med möjlighet till uppsikt inifrån behövs ifrån varje tre-enhet för de yngsta barnen. Bör placera de yngsta barnen på plan 1 för att undvika utomhusvila på plan 2 i form av balkonger. Viloplatsen ska ha tak över sig och en strategiskt bra plats för att skydda mot blåst och kyla i den mån det går.
- I möjligaste mån undvika långa korridorer.

8.1. Hemvist

En hemvist är den trygga och centrala vistelseplatsen för barnen i respektive barngrupp under dagen. Hemvisten ska om möjligt vara generell så att en flexibilitet i förskolans lokaler kan uppnås, vilket möjliggör förändringar av förskolans organisation utan ombyggnad.

Varje hemvist behöver utformas med möjlighet till mindre samlingsplats och plats för bygg- och konstruktionslek. Det behöver finnas ett grupprum/vrå för miniskapande och ett grupprum/vrå som läs- och skrivhörna samt med möjlighet att dra sig undan.

Lärmiljö och materialet i varje hemvist behöver anpassas efter respektive åldersgrupp och barngrupps behov.

8.2. Allrum

Ett gemensamt allrum för hela tre-enheten ska fungera som ett samlingsrum med möjlighet till samlingar och aktiviteter av olika slag. Rummet behöver kunna delas av och förändras efter behov. Det kan till exempel fungera som scenrum eller för filmvisningar. Rummet behöver vara utrustat med IT-utrustning gärna beläget så att det också kan nyttjas tillsammans med arbete i ateljén.

8.3. Ateljé/våt verkstad

Ett separat rum för skapande aktiviteter för det lättare för barnen att koncentrera sig. Detta rum anpassas för åldrarna 1-5 år och delas av grupperna i respektive tre-enhet.

8.4. Temarum

Temarummet som är gemensamt för barngrupperna inom tre-enheten bör utformas så att det kan inredas flexibelt utifrån barngruppernas aktuella arbete. Rummen kan inredas exempelvis som bibliotek/läsrum, sinnesrum eller bygg- och konstruktionslek.

Figuren bredvid visar lärmiljön i varje tre-enhet och de funktioner som den behöver innehålla.

Faktaruta

Grupprum

- 4 - 6 vrår/grupprum (1 - 2 per hemvist).

Hemvist

- Tre rum som hemvist för respektive barngrupp.
- En reflektionsvägg i barnhöjd behöver finnas i varje hemvist.

Ateljé

- En gemensam ateljé.
- Tillgång till vatten, avlopp och tvättränna i barnens höjd.
- Diskbänk med diskmaskin, ugn, spis kyl och tillhörande bänkytor och överskåp så att möjlighet finns att ställa om till kök i ateljén.
- Utrustning för källsortering ska finnas i antingen allrum eller ateljén.
- Vårumsanpassat golv och golvbrunn.
- Fasta vägghyllor i högt läge ska finnas för förvaring av material och arbeten. *Viktigt att det stäms av med verksamheten så hyllorna placeras rätt.*

Allrum

- Allrummet ska kunna delas av och användas flexibelt.
- Ljusverktyg i allrummet.

Temarum

- Ett temarum som kan inredas utifrån behov. Temarummet ska placeras i anslutning till allrum men det ska gå att avgränsa mellan rummen i form av skjutdörrar som inte går hela vägen upp.

Hygien

- Två skötrum.
- 4 WC varav minst en i varje hemvist har en halv dörr.

Förråd

- Ett större förråd med hyllor.

Övrig utrustning

- Skåp i varje rum.
- IT-utrustning i hemvist, allrum och ateljé.
- Viloplatz utomhus med minst 15 fasta sovplatser samt yta utomhus med tak och vindskydd att ställa vagnar som kompletterande sovplatser.

9. Hygien och omvårdnad

"Utbildningen i förskolan ska planeras och genomföras på ett sådant sätt så att det främjar barnens utveckling, hälsa och välbefinnande." Förskolan ska erbjuda barnen en god miljö och en väl avvägd dagsrytm med både vila och aktiviteter som är anpassade efter deras behov och vistelsetid."
(Lpfö18 Förskolans helhetssyn)

Hygienutrymme ska utformas så det är lätt och naturligt för både barn och personal att använda dem. De ska ligga i nära anslutning till de pedagogiska rummen så att personal har möjlighet till god överblick.

Faktaruta

Hygien och omvårdnad

- För att minimera smittspridning ska skötrum, WC och övriga lokaler utformas så att god hygien kan upprätthållas. Av hygiensjäl ska anslutning till avlopp alltid utföras fast.
- Förbrukningsartiklar såsom tvättlappar, blöjor, engångsunderlag, handskar, handsprit etc. ska vara nåbara från skötbordet.
- Det ska finnas två höj-sänkbara skötbord med integrerad vask i varje tre-enhet på förskolan.
- För att möjliggöra att skötrummet kan användas till vattenlek ska golvbrunn finnas.
- Skötrummet ska utformas så att barns integritet kan säkerställas samtidigt som personalen har en överblickbarhet utifrån. *Exempelvis kan en glasruta som sitter högre upp på dörren in till skötrummet bidra till detta. Önskvärt är att skötrummet har ett öppningsbart fönster med möjlighet att vädra.*
- Tvätträna med minst två kranar ska sitta i barnens höjd.
- Tvättrännorna ska vara försedda med tvålpumpar, hållare för engångshanddukar, papperskorg och spegel i barnens höjd. Tvålpumparna ska monteras så det inte droppar tvål på golvet.
- Det behöver finnas fyra WC per 36-45 barn i respektive tre-enhet. Minst en WC behöver tillgänglighets anpassas för barn som exempelvis använder rullstol.

10. Kök

Vid nybyggnation ska alla kök förberedas för att vara ett tillagningskök. I ett tidigt skede behöver det beslutas om köket ska användas som ett tillagningskök eller ett mottagningskök och hur det ska utrustas. I de fall det beslutas om att köket endast ska användas som mottagningskök ska installationer såsom vatten, avlopp, brunnar och el vara förberett för att kunna ställas om till ett tillagningskök.

Det finns idag ett förskolekök som har använts vid flera byggnationer av förskolor i Alingsås och som fungerar mycket bra. Dessa finns på Brogårdens förskola, Långared förskola och Herrgårdens förskola och är lite olika utformade efter att de har olika förutsättningar. Dessa kök ska användas som underlag för nästkommande nybyggnation av förskola men behöver utöka ca 10 kvadratmeter för ökat behov av större förvaring och diskrum då förskolan byggs för 120 – 160 barn.

Faktaruta

Kök

- Köket ska vara placerat så att varorna inte behöver passera gården där barnen leker.
- Köket ska ha ett separat rum för varumottagning där det även ska finnas förberett för att ta emot värmevagnar samt uppställningsyta för varuvagnar som ankommer med livsmedel.
- Livsmedelsförvaringen ska ligga i anslutning till varumottagningen.
- Ett mottagningsrum för leverans till och från tre-enheterna.
- Det ska finnas gott om bänkytor och några av de ska vara utrustade med diskho.
- Separat beredning för frukt och grönsaker.
- Kombiugn med 8 Gejdrar
- Kokeri två facks
- Gryta 50 liter.
- Det ska finnas kylrum, frysrum och torrförråd.
- Arbetsytor för separat beredningsbänk med ho samt spis med fyra plattor och ugn, förvaring, hyllor, skåp, kyl och frys för specialkosten.
- Det är viktigt med material som är ljuddämpande och utrustning som har låga bullernivåer.

Diskutrymme

- Diskutrymmet ska ligga avskilt i köksdelen. Utrymmet ska förses med diskbänk med förspolningsbänk, djup diskho, diskmaskin med automatisk lucköppning, rullbana, handfat, skåp för förvaring av kem tekniskt material
- Sträv golvyta som minskar risken att halka.

Mattorg

- Effektivt flöde för bredare in- och ut passage. Helst en ingång och utgång i andra änden.
- Viktigt att mattorget har utrymme för avgränsningar så vi kan skapa rum i rummet.
- Vid en större förskola ska det finnas plats och fördragen el för två mjölk- och brödstationer, mot vägg och inte mot glaspartier.
- Maten ska tas ifrån serveringslinier anpassade för barn i olika åldrar. Här ska det finnas avställningsmöjligheter för disk även det anpassat för barn i olika åldrar.
- Ett mindre rum intill mattorget som inreds som ett pedagogiskt kök och möjlighet till extra och avskärmade matplatser vid behov.
- Utrustningen ska vara i rostfritt material och vara möjlig att rengöra under.
- Ska enkelt kunna ställas om till större möteslokal och vara IT utrustad.

Fortsättning nästa sida..

Städ

- Städtrum för förvaring av städmaterial
- Spolstation och väl placerade golvbrunnar
- Utrustning för golvrengöring ska hängas på väggen.
- Material ska vara lätta att rengöra.

11. Personalutrymme

Personalutrymme ska nås med separat ingång ifrån huvudentrén och därmed vara tillgängligt utan att gå in i någon av tre-enheterna. De olika personalutrymmena placeras i anslutning till varandra i en del av förskolan så att ostört arbete eller rast/vila kan ske. Utrymme för arbetsplats, rektor, personal, administration, konferensrum och vaktmästare placeras inte mot gården då möjlighet till avskildhet är bättre ur arbetsmiljösynpunkt.

Faktaruta

Personalutrymme

- Låsbara skåp för personal. Gärna lite större så det finns möjlighet att låsa in extrakläder och väska.
- Hänga av sina privata kläder.
- Ett större gemensamt kontor med arbetsplatser för pedagoger som är höj- och sänkbara samt ett högre skåp bredvid som även fungerar som avskiljare. Två arbetsplatser per tre-enhet.
- Större bänk yta med tillhörande över och underskåp med plats för golvstående kopieringsmaskin intill.
- Arbetsrum för rektor/rektorer, administration och specialpedagog med låsbara skåp.
- Två arbetsrum för personal med möjlighet till möblering av kontorsarbetsplatser.
- Ett större konferensrum med plats för bord och stolar för minst 25 personer.
- Ett mindre samtalsrum med plats för 4 - 6 personer.
- Ett personalrum som erbjuder varierad sittning, dvs bord och stolar men även soffa för 8 – 10 personer samtidigt.
- I personalrummet ska det finnas ett pentry med kyl, micro, diskho, bänkyta och el för en större kaffemaskin samt utrustning att hantera matavfall.
- I anslutning till personalrummet ska det finnas ett eller två mindre rum för enskild vila, beroende på storleken på förskolan.
- Omklädningsrum samt dusch och WC för personalen.

Vaktmästeri

- Vaktmästaren behöver ett eget rum med tillräcklig arbetsyta för administrativt arbete, enklare verkstad samt förråd. Det är önskvärt med ett rum, i närheten av entrén för varuleveranser där leverantörer kan lämna material. Rummet ska fungera för kortare förvaring och uppackning av material.

12. Städ

Faktaruta

Städ

- Städcentral med utrymme att förvara städvagn, kombiskurmaskin och dammsugare.
Centralen bör vara fyrkantig och inte avlång för att kunna svänga runt vagn och maskiner.
- Städcentralen ska vara förberett för tvätt pelare. Installerad mopptvättmaskin ska vara utrustad med luddlåda.
- Utslagsvask ska finnas i städcentralen.
- Slanghållare och slang ska finnas i anslutning till utslagsvasken.
- Större golvbrunn med galler.
- Eluttag.
- Redskapsfästen och krokar ska finnas på en vägg.
- Hyllplan.
- Kombinerad avlastningsyta och förvaring.
- Låsbart klädskåp och värdeskåp.
- Det bör inte finnas några trösklar in till städcentralen.
- Dörren till städcentralen ska vara låsbar.
- Förråd för förbrukningsmaterial placeras i anslutning till städcentralen.
Ska inte placeras inne i städcentralen då personal på förskolan behöver komma åt förrådet.

13. Utomhusmiljö

"Utbildningen ska ge utrymme för barnens egna initiativ, fantasi och kreativitet. Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen, både utomhus och inomhus och i varierande miljöer." (Lpfö18 Omsorg, utveckling och lärande)

"Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att ges möjlighet att delta i fysiska aktiviteter och vistas i olika naturmiljöer." (Lpfö18 Hållbar utveckling, hälsa och välbefinnande)

Förskolan har enligt läroplanen ett tydligt pedagogiskt uppdrag, där utomhusmiljön ska ses som en viktig lärandemiljö och särskild omsorg ska därför läggas vid utformning. Utomhusmiljön ska utformas så att den främjar barnens nyfikenhet, fantasi och fysiska aktivitet. En utomhusmiljö som skapar utmaningar för både små och stora barn ska eftersträvas. Enligt studier är barn som vistas ute i en variationsrik miljö mer fysiskt aktiva.

Det är inte självklart att barn väljer de miljöer som ställs i ordning. Barn skapar sina egna sammanhang och då behövs material och ytor som främjar detta. Möjlighet till spontan lek ska prioriteras framför anordnad lek.

13.1. Trygghet och säkerhet

Förskolans utomhusmiljö ska vara säker. Risken för att barnen skadas eller råkar ut för en olycka så att de får bestående men ska minimeras. Samtidigt ska inte deras lek begränsas mer än nödvändigt. Material, byggda delar och utrustning på gården ska inte innebära skaderisker i form av exempelvis skärskador, fallskador och klämskador.

Utomhusmiljön ska utifrån verksamhetens behov och utemiljöns läge och innehåll ha en genomtänkt belysning för att skapa en säker miljö. Viktigt att ljuset sprider sig och har en IP klass som tål förändrade väderförhållanden.

13.2. Skydd mot sol och regn

Under en dag på förskolan vistas barnen mycket ute och utsätts för mycket sol. Utomhusmiljön ska därför planeras så att barnen får tillräckligt med skugga, antingen genom naturliga solskydd eller andra solskydd såsom pergola och/eller skärmtak. Solskydden byggs med fördel så att de även fungerar som tak vid regn.

Faktaruta

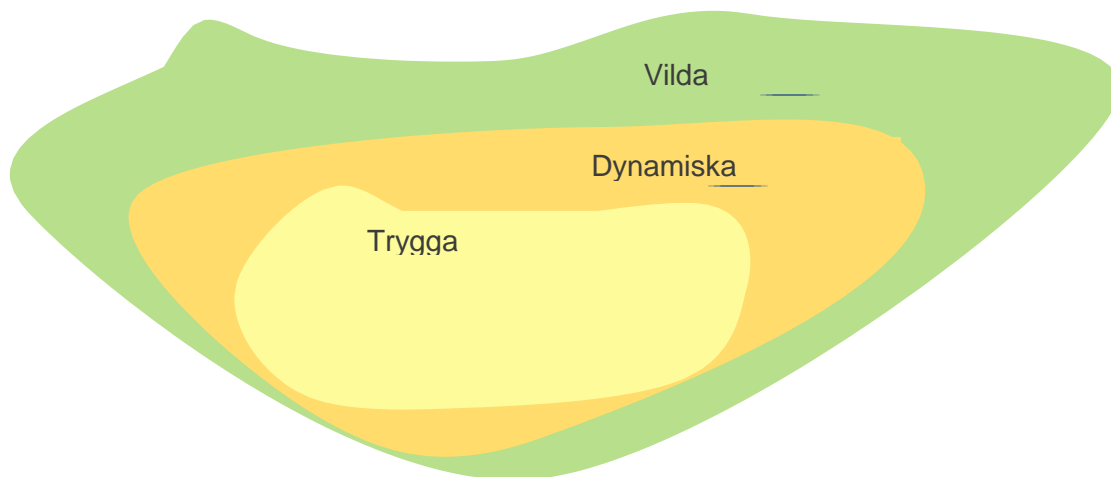
Utomhusmiljö

- Utomhusmiljöns olika rum bör erbjuda en variation vad gäller form, färg och struktur.
- Växterna på gården behöver vara tåliga och vara arter som inte är allergiframkallande eller giftiga. Bärbuskar av olika sorter är värdefulla både för det enskilda barnets stund vid plockandet, men även för lärande i grupp då bären kan tillagas och ätas gemensamt. Möjlighet till fruktträd kan undersökas.
- Om förskolan är placerad långt ifrån park- eller skogsområde behöver gården innehålla större naturområde.
- Utomhusmiljöer ska planeras med tanke på vindskydd, solskydd, avgaser och buller.
- Cykelparkering med tak ska finnas i närheten till entrén/entréerna.
- Ett större förråd för samtliga barnvagnar, både verksamhetens vagnar och barnens vagnar. Behöver stå i anslutning till utgången ifrån gården. Förrådet ska vara tillräckligt isolerat för att undvika mögelangrepp på barnvagnarna.
- Utomhusmiljön ska så långt som möjligt göras tillgänglighetsanpassad.
- Utomhusmiljöns gång- och cykelstråk ska vara trygga, överblickbara och väl belysta.
- Gångvägar ska finnas på gården med hårdgjord väg som förbinder entréer till byggnad och gård och som kan snöröjas i största möjliga utsträckning utan backning. Andra vägar kan med fördel göras smalare och krokigare för variation i rörelse och upplevelse.
- Solskydd och/eller skärmtak som möjliggör utökad utevistelse. Ska finnas på flera ställen, bland annat utanför mattorget. Görs med fördel så att det kan användas vid regn.
- Minst två oisolerade lekförråd på strategiska platser. Förråden ska vara försedda med fast hyllinredning längs med väggarna. Minst ett förråd ska ha tillgång till eluttag. Ramp in till förråd ska finnas.
- Vattenutkast ska finnas på flera platser, bland annat vid entrén.
- Utetoalett

För att barnens behov av olika lekmiljöer ska uppfyllas rekommenderas att dela in gården i olika zoner: den vilda, den dynamiska och den trygga zonen.

Det bör finnas naturliga samlingsplatser på olika delar av gården. Väggar till förråd kan med fördel utnyttjas för att skapa väderskyddade samlingsplatser och möjlighet till exempelvis skapande aktiviteter. Olika förrådsutrymmen placeras inom de olika zonerna för närhet till material.

Den trygga zonen förläggs närmast huset och domineras av lugn och ro. Här behövs plats att sitta ner och vila, men även för olika aktiviteter.

Den dynamiska zonen passar för utrymmeskrävande lek och rörelse. Här ska barnen kunna röra sig i olika riktningar mellan många olika aktiviteter. Exempel på lek i den dynamiska zonen är klätterlek, balansgång, cykling, pulkaåkning och lek i rutschkana eller kompisgungor. Ett fåtal gungor avsedda för fler barn är att föredra framför fler gungor avsedda för ett barn.

Den vilda zonen kännetecknas av en känsla av frihet och oändlighet. Här får man känslan av att vara i en annan värld. Här ska barnen känna att de inte är övervakade, samtidigt som personalen ska kunna känna sig trygga med att låta barnen vistas i området. Zonen bör vara en naturzon och innehålla träd, buskar och gärna vara kuperad med olika underlag.

Faktaruta

Trygga zonen

- Skärmtak över valda delar av området kan utomhussäsongen förlängas.
- Möjlighet att välja mellan sol och skugga från pergola och/eller träd. *Pergola bör finnas då det med fördel kan skapa rum i rummen.*
- Tillgång till vattenutkast för avspolning samt vattenlek.
- Fasta bänkar och bord. *Helst placerade utanför mattorget för att kunna äta utomhus.*
- Sandlåda, en större eller två mindre med ordentliga kanter. Bör finnas en ramp så den är tillgänglig för alla.
- Ett bord placerad i kanten av sandlådans hörn och ett uteleksakskök i anslutning till sandlådan.
- Lekhus.
- Vattenlek.
- Utomhusateljé med vägghängda eller stadiga fristående stafflier i barnhöjd. Med fördel i närheten av vattenutkastet.
- Plats för att eventuellt odla.
- Låga buskar kan med fördel användas för avgränsning men med god överblickbarhet för vuxna.
- Utforskande miljöer med olika nivåer och kuber.

Dynamiska zonen

- Utforskande miljöer med buskar, olika nivåer och kuber.
- Rutschkana.
- Klätterlek.
- Balansgång.
- Gungor med insprängningsskydd.
- Platt och öppen yta för bollek, asfaltmålning.
- Cykelbanor som ej korsar övriga lekmiljöer.

Vilda zonen

- Löst material för konstruktionslek, exempelvis vatten, sand eller odlingar.
- Sol- och vindskydd i form av träd eller buskar.
- Träd, buskar
- Kuperad miljö